

ks. prof. dr hab. Tomasz Rozkrut
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

*„Moim honorem
jest honor Kościoła powszechnego”*

Łaudacja

*z okazji nadania JE Zenonowi kard. Grocholewskiemu
doktoratu honoris causa Uniwersytetu Papieskiego
Jana Pawła II w Krakowie*

Nadanie najwyższej godności uniwersyteckiej, doktoratu *honoris causa*, to niewątpliwie wyjątkowa i ważna chwila w życiu każdej wspólnoty uniwersyteckiej oraz w życiu każdej osoby uhonorowanej. Jest to bowiem wydarzenie, które przechodzi do historii.

Osoba ks. kard. Zenona Grocholewskiego, który dzisiaj otrzymuje to najwyższe wyróżnienie Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, jest powszechnie znana. To wybitny prawnik Kościoła, kanonista rzeczywiście zatroskany, od dziesiątków już lat, o poprawne funkcjonowanie sądownictwa kościelnego oraz o jak

najlepsze standardy wielowymiarowej edukacji prowadzonej przez Kościół w całym świecie. Jednocześnie, w tym wymiarze powszechnym, czyli ogólnokościelnym, Jego Eminencja – kardynał i profesor – bardzo związany jest z polską kanonistyką oraz polskimi uczelniami katolickimi i kościelnymi; służąc także, swoim autorytetem oraz doświadczeniem, Kościołowi w Polsce.

Wśród wielu okoliczności, które towarzyszą dzisiejszej podniosłej uroczystości, trzeba wymienić dwie. Pierwsza, związana jest z faktem, że w czerwcu br. minęło pierwsze dziesięć lat od erygowania w Krakowie Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II, a druga to ta, że w marcu 2019 roku minęło pięć lat od erygowania na tymże Uniwersytecie Wydziału Prawa Kanonicznego. Na erygujących te jednostki watykańskich dekretach znajduje się podpis Księdza Kardynała (odpowiednie numery dekretów to: 1344/2005¹

¹ CONGREGATIO DE INSTITUTIONE CATHOLICA (DE SEMINARIIS ATQUE STUDIORUM INSTITUTIS). Attentis postulationibus Em.mi ac Rev.di Cardinalis Stanislai Dziwisz, Archiepiscopi Metropolitae Cracoviensis atque Pontificiae Academiae Theologicae, eadem in urbe sitae, Magni Cancellarii, Summus Pontifex Benedictus XVI, ad honorandam memoriam sui insignis Praedecessoris Servi Dei Ioannis Pauli, decrevit Pontificiam Academiam Theologicam Cracoviensem ad PONTIFICIAM UNIVERSITATEM CRACOVIENSEM IOANNI PAULO II DICATAM ad disciplinas ecclesiasticas colendas promovere. [...] Datum Romae, ex aedibus Congregationis de Institutione Catholica (de Seminariis atque Studiorum

i 175/2011²). Niewątpliwie są to dodatkowe i wyjątkowe okoliczności, które nadają kolorytu dzisiejszej uroczystości.

W laudacji prof. dr. hab. Grzegorza Skrzypczaka, ogłoszonej dnia 22 listopada 2018 roku, podczas nadania kard. Zenonowi Grocholewskiemu doktoratu *honoris causa* Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu czytamy: „Ksiądz Kardynał jest laureatem prestiżowych nagród i wyróżnień oraz dotychczas honorowym doktorem 23 uczelni na całym świecie”³. Skoro, poznańskie, ubiegłoroczne, najwyższe wyróżnienie uniwersyteckie było 24, to dzisiejsze krakowskie jest 25; stąd też głośno trzeba ogłosić, że ta wyjątkowa liczba nabiera dzisiaj szczególnego symbolu i jest niewątpliwie bardzo wymowna⁴.

Institutis), die XIX mensis Iunii, in solemnitate Sacratissimi Cordis Iesu, a. D. MMIX. Zenon Card. Grocholewski Praefectus.

2 CONGREGATIO DE INSTITUTIONE CATHOLICA (DE SEMINARIIS ATQUE STUDIORUM INSTITUTIS). DECRETUM [...] FACULTATEM IURIS CANONICI PONTIFICIAE UNIVERSITATIS CRACOVIENSIS IOANIS PAULI II pro munere hoc Decreto academice erigit erectamque declarat. [...] Datum Romae, ex aedibus Congregationis, die XIX mensis Martii, in solemnitate S. Ioseph sponsi B. Mariae Virginis, a. D. MMXIV. Zenon Card. Grocholewski Praefectus.

3 G. Skrzypczak, *Laudatio a promotore habita*, w: AA. VV., *CARDINALIS ZENO GROCHOLEWSKI DOCTOR HONORIS CAUSA UNIVERSITATIS STUDIORUM NATURALIUM POSNANIESNIS*, Poznań 2018, s. 27.

4 1. Doktorat *honoris causa* Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (12.10.1998); 2. doktorat *honoris causa* Katolickiego

Nie sposób, tak w recenzjach – powołanych przez Senat Uniwersytetu Recenzentów, w osobach ks. prof. dr. hab.

Uniwersytetu Lubelskiego (1.12.1999); 3. doktorat *honoris causa* Uniwersytetu w Pasawie, Niemcy (8.02.2001); 4. doktorat *honoris causa* Uniwersytetu w Glasgow, Szkocja (21.06.2001); 5. doktorat *honoris causa* Uniwersytetu Komeńskiego w Bratysławie, Słowacja (12.09.2002); 6. doktorat *honoris causa* Papieskiego Uniwersytetu Katolickiego w Buenos Aires, Argentyna (4.11.2002); 7. doktorat *honoris causa* Katolickiego Uniwersytetu Fu Jen w Tajpej, Tajwan (27.02.2003); 8. doktorat *honoris causa* Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (7.05.2004); 9. doktorat *honoris causa* Uniwersytetu w Bukareszcie, Rumunia (13.06.2006); 10. doktorat *honoris causa* Uniwersytetu Josipa Juraja Strossmayera w Osijeku, Chorwacja (23.05.2007); 11. doktorat *honoris causa* Fordham University, New York, USA, (28.05.2008); 12. doktorat *honoris causa* Uniwersytetu Babeş Bolyai w Cluj-Napoca, Rumunia (20.02.2009); 13. doktorat *honoris causa* Uniwersytetu Katolickiego Goiás Goiânia, Brazylia (8.09.2009); 14. doktorat *honoris causa* Uniwersytetu Katolickiego „San Vicente Mártir” w Walencji, Hiszpania (9.12.2009); 15. doktorat *honoris causa* Katolickiego Uniwersytetu Wschodniej Afryki (The Catholic University of Eastern Africa) w Nairobi, Kenia (11.02.2010); 16. doktorat *honoris causa* Uniwersytetu Katolickiego Pétera Pázmánya w Budapeszcie, Węgry (12.05.2010); 17. doktorat *honoris causa* Uniwersytetu Aleksandra Jana Cuzy w Jassach, Rumunia (5.11.2010); 18. doktorat *honoris causa* Uniwersytetu w Katowicach (25.11.2010); 19. doktorat *honoris causa* Katolickiego Uniwersytetu Tachira w San Cristobal, Wenezuela (17.04.2012); 20. doktorat *honoris causa* Katolickiego Uniwersytetu w Salcie, Argentyna (6.06.2013); 21. doktorat *honoris causa* Uniwersytetu Katolickiego w Rużomberku, Słowacja (25.09.2013); 22. doktorat *honoris causa* Papieskiego Uniwersytetu w Valparaiso, Chile

Józefa Krzywdy CM oraz ks. prof. dr. hab. Henryka Stawniaka SDB – sukcesywnie, w syntetycznej uchwale Senatu Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie z dnia 15 kwietnia 2019 roku, jak i w samej laudacji, ująć to wszystko, co należałoby powiedzieć o dostojnym Doktorze Honorowym. Trzeba z konieczności dokonać wyboru, co też nie jest rzeczą łatwą i zawsze pozostaje jedynie wyborem subiektywnym. Niechaj synteza tej laudacji zawiera się w głębokich słowach świętego papieża Grzegorza Wielkiego (540–604), który w liście do świętego biskupa Eulogiusza (zm. 607 lub 608), patriarchy Aleksandrii, napisał: „moim honorem jest honor Kościoła powszechnego”⁵. Te wymowne słowa doktora Kościoła odnosimy dzisiaj do osoby oraz działalności ks. kard. Zenona Grocholewskiego.

Dzisiejszą laudację miał wygłosić pierwszy rektor naszego Uniwersytetu – śp. ks. prof. dr. hab. Jan Maciej Dyduch (1940–2018); ufamy, że wspiera nas ze szczęśliwej wieczności. Ten zaszczytny obowiązek spadł sukcesywnie

(10.12.2013); 23. doktorat *honoris causa* „Klaus-Mörsdorf-Studium Institut für Kanonistik der Ludwig-Maximilians-Universität München”, Niemcy (11.07.2017); 24. doktorat *honoris causa* Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu (22.11.2018).

5 Przemówienie bp. Jerzego Ablewicza na zakończenie IV Synodu Diecezji Tarnowskiej, w Bazylice Katedralnej w Tarnowie 13 marca 1986 r., „Moim honorem jest honor Kościoła powszechnego” (Św. Grzegorz W., Ep. ad Eulog. 8, 30), w: *IV Synod Diecezji Tarnowskiej Ad imaginem ecclesiae universalis (Lumen gentium 23)*, red. nac. P. Gajda, Tarnów 1990, s. 35–38.

na mnie, a zatem tak się złożyło, że uczeń staje przed swoim Nauczycielem i Mistrzem, bowiem Ksiądz Kardynał był moim profesorem, kiedy prowadził wykłady z kościelnej sprawiedliwości administracyjnej, w ramach trzyletniego kursu rotalnego, w roku akademickim 1994/95. Egzamin pisemny, pisany wówczas po łacinie, szczęśliwie zaliczyłem. Dzisiaj stoję przed kolejnym...

Kardynał Zenon Grocholewski – sacerdos iuris

Dotychczasowe życie Księdza Kardynała zbiega się z wieloma jakże ważnymi wydarzeniami, tak dla samego Kościoła, jak i całej ludzkości, o niewątpliwie wyjątkowym znaczeniu. Wymienić należy, tylko z życia kościelnego, Sobór Watykański II, promulgację posoborowych kodeksów prawa kanonicznego oraz innych powszechnych ustaw Kościoła, liczne Synody Biskupów zwoływane przez kolejnych papieży. W wielu z tych wydarzeń ogólnokościelnych Ksiądz Kardynał uczestniczył osobiście, ubogacając je swoimi wypowiedziami oraz propozycjami. Stąd też godzi się w tym miejscu przywołać słowa św. Jana Pawła II (1920–2005) z jego pierwszej alokucji rotalnej z roku 1979, w której właściwie zacytował słowa swojego poprzednika św. Pawła VI (1897–1978) z jego przemówienia do Świętej Roty Rzymskiej z roku 1971.

Czytamy w słowach świętych biskupów rzymskich, że sędzia kościelny – a zatem każdy kanonista – musi wykonywać swoją misję w duchu kapłańskim, czyli jako

kapłan i pasterz dusz, łącząc z wiedzą prawną, teologiczną, psychologiczną oraz socjologiczną także dojrzałą osobowość moralną⁶. Możemy powiedzieć, że wówczas będziemy mieli do czynienia z prawdziwym *sacerdos iuris*. W dotychczasowym życiu Księdza Kardynała realizowało się to w sposób następujący:

Ksiądz Kardynał w roku 1966, tj. w roku milenijnej rocznicy przyjęcia przez Polskę chrztu świętego, rozpoczął studia z prawa kanonicznego na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie, które zwieńczył najpierw licencjatem w roku 1968 (nagrodzony złotym medalem Uniwersytetu) oraz sukcesywnie doktoratem w roku 1972 (nagrodzony złotym medalem papieskim). Prace licencjacka i doktorska zostały napisane pod kierunkiem wybitnego kanonisty hiszpańskiego o. prof. Ignacio Gordona (1915–2002). Ponadto ukończył Studium Rotalne przy Świętej Rocie Rzymskiej, uzyskując dyplom adwokata tego Trybunału Apostolskiego.

Sukcesywnie rozpoczęła się wieloletnia praca w Najwyższym Trybunale Sygnatury Apostolskiej od października 1972 do listopada 1999 roku, konkretnie od pełnienia

6 Zob. Paweł VI, *Ad Praelatos Auditores, Officiales et Advocatos Tribunalis Sacrae Romanae Rotae, novo litibus iudicandis ineunte anno coram admissos* (Die 28 mensis ianuarii a. 1971), „*Acta Apostolicae Sedis*” 63 (1971) s. 140, nr 4c; Jan Paweł II, *Ad Decanum Sacrae Romanae Rotae ad eiusdemque Tribunalis Praelatos Auditores, ineunte anno iudiciali* (Die 17 m. februarii a. 1979), „*Acta Apostolicae Sedis*” 71 (1979), s. 424, nr 2.

obowiązków notariusza aż po urząd prefekta tego Trybunału. W tym czasie św. Jan Paweł II mianował ks. Zenona Grocholewskiego biskupem tytularnym Agropoli oraz osobiście udzielił Nominatowi sakry biskupiej dnia 6 stycznia 1983 roku w bazylice watykańskiej; 16 grudnia 1991 roku bp Zenon Grocholewski został wyniesiony do godności arcybiskupiej przez Papieża z Krakowa.

Od 15 listopada 1999 roku do 8 czerwca 2015 roku pełnił urząd prefekta Kongregacji Edukacji Katolickiej. W tym czasie został kreowany kardynałem na konsystorzu 21 lutego 2001 roku, sukcesywnie w roku 2011 został podniesiony do godności kardynała-prezbitera.

Ponadto pełnił oraz pełni inne ważne funkcje tak w ramach Kurii Rzymskiej, jak i w uczelniach wyższych Wiecznego Miasta⁷. I tak należał do siedmioosobowej komisji, która w roku 1982 wraz z papieżem św. Janem Pawłem II studiowała przygotowany projekt nowego posoborowego Kodeksu prawa kanonicznego; w latach 1983–1985 był członkiem komisji, która wraz z papieżem św. Janem Pawłem II analizowała projekt reformy Kurii Rzymskiej; w latach 1983–1999 był członkiem Komisji Dyscyplinarnej Kurii Rzymskiej; w latach 1984–2000 był konsultorem Papieskiej Rady Tekstów Prawnych, natomiast od roku 2000 pozostaje jej członkiem; w latach 1988–1999 był przewodniczącym komisji dotyczącej adwokatów Stolicy Apostolskiej oraz przy Kurii Rzymskiej;

⁷ Zob. *Zenon Kardinal Grocholewski – Bibliographie und Biographie*, Hrsg. E. Güthoff, Berlin 2018.

w latach 1989–2001 był członkiem Papieskiego Komitetu Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych; w roku 2000 został mianowany członkiem „ad hoc” celem przestudiowania nowego Prawa Fundamentalnego Państwa Watykańskiego; w latach 1999–2013 pełnił następujące urzędy: prezesa Papieskiego Dzieła Powołań Kapłańskich, prezesa Permanentnej Komisji Interdykasterialnej dotyczącej formacji kandydatów do święceń oraz prezesa Permanentnej Komisji Interdykasterialnej ds. Równomiernego Rozmieszczenia Kapłanów w Świecie; w latach 2003–2010 był członkiem Rady Specjalnej dla Oceanii Sekretariatu Generalnego Synodu Biskupów; w latach 2005–2016 był członkiem Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów; w latach 2006–2017 był członkiem Kongregacji Ewangelizacji Narodów; oraz w latach 2010–2012 był członkiem Komitetu koordynującego obchody dwudziestolecia publikacji Katechizmu Kościoła Katolickiego. Nadal pozostaje członkiem Kongregacji Biskupów oraz Kongregacji Nauki Wiary, sędzią Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej, członkiem Kolegium przy Kongregacji Nauki Wiary do rozpatrywania rekursów dotyczących *delicta graviora* oraz sędzią Sądu Kasacyjnego Państwa Watykańskiego.

Kolejne obszary pracy kard. Zenona Grocholewskiego to:

- wykłady oraz inne zadania na uniwersytecie: w szczególności wykłady na Wydziale Prawa Kanonicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego z kościelnego prawa procesowego oraz

materialnego prawa małżeńskiego w latach 1975–1999, wykłady z kanonicznego prawa administracyjnego na Wydziale Prawa Kanonicznego Papieskiego Uniwersytetu Laterańskiego w latach 1980–1984 oraz wykłady w Studium Rotalnym Trybunału Apostolskiego Roty Rzymskiej ze sprawiedliwości administracyjnej w latach 1986–1998. W omawianym obszarze należy także podkreślić współpracę z o. prof. Ignacio Gordonem w organizowaniu międzynarodowych kursów *Renovationis canonicae pro iudicibus* na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim. Ponadto w latach 1999–2015 Ksiądz Kardynał pełnił urząd Wielkiego Kanclerza: Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego oraz złączonego z nim Papieskiego Instytutu Biblijnego, Papieskiego Instytutu Muzyki Sakralnej, Papieskiego Instytutu Archeologii Chrześcijańskiej, Papieskiego Instytutu Studiów Arabskich i Islamistyki, był też patronem Papieskiego Wyższego Instytutu Łaciny;

- referaty na licznych kongresach naukowych oraz sympozjach międzynarodowych i krajowych w różnych częściach świata: Włochy, Polska, Francja, Niemcy, Holandia, Austria, Hiszpania, Portugalia, Szwajcaria, Słowacja, Republika Czeska, Malta, Węgry, Rumunia, Chorwacja, Albania, Bośnia i Hercegowina, Serbia, Rosja, Białoruś, Ukraina, Kanada, Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, Brazylia, Argentyna, Kolumbia, Chile, Wenezuela, Meksyk, Republika Dominikańska, Tajwan,

Tajlandia, Filipiny, Indie, Korea Południowa, Liban, Republika Demokratyczna Kongo, Angola, Kenia, Kamerun, Izrael;

- publikacje książkowe oraz liczne artykuły, wśród których należy podkreślić: *De exclusione indissolubilitatis ex consensu matrimoniali eiusque probationem*, Neapol 1973, ss. 200; *Documenta recentiora circa rem matrimoniale et processuale*, t. 1 (razem z I. Gordonem), Roma 1977, ss. 458, t. 2, Roma 1980, ss. 362; *Dilexit iustitiam. Studia in honorem Aurelii Card. Sabattani*, a cura di Z. Grocholewski, V. Cárceł, Città del Vaticano 1984, ss. 640; *Filozofia prawa w nauczaniu Jana Pawła II*, Poznań 1996, ss. 40 (wydane także, jako artykuł lub broszurka, w językach: włoskim – dwa wydania, francuskim, hiszpańskim, portugalskim, angielskim, słowackim, węgierskim i białoruskim); *Jan Paweł II w służbie Kościołowi i Światu*, Poznań 2003, ss. 47; *La legge naturale nella dottrina della Chiesa*, a cura di L. Cirillo, Roma 2008, pp. 68 (przetłumaczone w formie artykułu na język francuski, polski, hiszpański i w formie książkowej na język rosyjski i słowacki); *Refleksje na temat prawa*, Kraków 2009, ss. 101; *Uniwersytety wobec współczesnych wyzwań*, Warszawa 2013, ss. 400; *Bł. Edmund Bojanowski w dynamizmie twórczej miłości*, Poznań 2014, ss. 160; *Ukazywać światu Chrystusa*. Wywiad z kardynałem Zenonem Grocholewskim przeprowadzony przez S. Jaśkiewicza, Poznań 2015, ss. 300. Ponadto kard. Zenon Grocholewski

należy do redakcji następujących czasopism naukowych prawa kanonicznego: „Monitor Ecclesiasticus” (Rzym), „Ius Matrimoniale” (Warszawa), „Folia Canonica” (Budapeszt), „Forum Iuridicum” (Warszawa) oraz jest członkiem następujących stowarzyszeń naukowych: „Consociatio Internationalis Studio Iuris Canonici Promovendo” (od 1970), „Towarzystwo Naukowe KUL” (od 1983), „Society for the Law of the Oriental Churches” (od 1987), „Stowarzyszenie Kanonistów Polskich” (od 1992), „Associatio Winfried Schulz” (od 1996), które od roku 2012 nazywa się „Deutsche Gesellschaft für Kirchenrecht”.

Kompetencja oraz doświadczenie sprawiły, że był postulatorem beatyfikacji Edmunda Bojanowskiego (od 1984), ogłoszonego błogosławionym przez św. Jana Pawła II w Warszawie dnia 13 czerwca 1999, oraz siostry Sancji (Janiny) Szymkowiak (od 1985), ogłoszonej błogosławioną przez św. Jana Pawła II w Krakowie dnia 18 sierpnia 2002.

Kardynał Zenon Grocholewski wielokrotnie pełnił misję legata papieskiego, reprezentując biskupa rzymskiego podczas uroczystości kościelnych na Białorusi, Filipinach, w Kazachstanie, Polsce oraz we Włoszech.

Nie dziwi zatem, że szły za tym liczne tytuły honorowe, odznaczenia czy nagrody, nadawane przez różne instytucje z całego świata. Należy dodać do tego liczne publikacje na temat znaczenia myśli oraz osoby Księdza Kardynała dla współczesnego rozwoju kanonistyki,

a także okolicznościowe monografie. Wymienię z tego bogatego obszaru tylko trzy artykuły – wybitnego tarnowskiego kanonisty – śp. ks. prof. dr. hab. Jana Dudziaka (1928–2003): *Abp Zenon Grocholewski ambasadorem odnowy prawa kanonicznego na Słowacji*, „Tarnowskie Studia Teologiczne” 14 (1995–1996), s. 425–434; *Wkład Abpa Zenona Grocholewskiego do polskiej kanonistyki. Przyczynek do współczesnej historii prawa kościelnego w Polsce*, w: *Historia et Ius. Księga Pamiątkowa ku czci Ks. Prof. H. Karbownika*, pod red. A. Dębińskiego i G. Górskiego, Lublin 1998, s. 343–351; *Węgierskie echo kanonistycznej działalności Abpa Zenona Grocholewskiego w Europie Środkowej*, „Tarnowskie Studia Teologiczne” 19 (2000), s. 205–221 oraz wyjątkowy jubileuszowy tom: *„Quod iustum est et aequum”. Scritti in onore del Cardinale Zenone Grocholewski per il cinquantesimo di sacerdozio*, red. abp M. Jędraszewki, Arcybiskup Metropolita Łódzki, ks. J. Słowiński, Poznań 2013, ss. 614.

Recenzując ostatnią z wymienionych publikacji, napisałem: „Wydaną w 2013 roku okolicznościową Księgę pamiątkową z okazji pięćdziesiątej rocznicy święceń kapłańskich kard. Zenona Grocholewskiego, prefekta watykańskiej Kongregacji Edukacji Katolickiej, otwiera okolicznościowy list papieża Franciszka w języku łacińskim, tak zresztą bliskim Jubilatowi, który między innymi ukazuje prace Jubilata w Najwyższym Trybunale Sygnatury Apostolskiej oraz w Kongregacji de Institutione Catholica, jak również wspomina o przyznanych licznych doktoratach honorowych oraz zasługach kard. Grocholewskiego

na rzecz poprawnej interpretacji Kodeksu Prawa Kanonicznego. Sukcesywnie została umieszczona kopia okolicznościowego błogosławieństwa oraz pozdrowienia emerytowanego papieża Benedykta XVI z dnia 25 maja 2013 r. W dalszej części, po okolicznościowym wprowadzeniu metropolity poznańskiego abpa S. Gądeckiego, zostały zamieszczone listy gratulacyjne: dziekana Kolegium Kardynalskiego kard. A. Sodano, Prymasa Polski abpa J. Kowalczyka, Nuncjusza Apostolskiego w Polsce abpa C. Migliore oraz pracowników Kongregacji Wychowania Katolickiego. Tę część jubileuszowej publikacji należałoby uznać za okolicznościowy oraz wyjątkowy wstęp, a zarazem za autentyczne wyrazy uznania dla ogromnego dorobku naukowego oraz organizacyjnego Księdza Kardynała, przede wszystkim poprzez jego stałą troskę o rozwój Kościoła powszechnego oraz o liczne starania o właściwe znaczenie prawa kanonicznego we współczesnym Kościele. Sukcesywnie publikacja została podzielona na trzy części, które dotyczą najpierw osoby Jubilata oraz obszarów jego posługi w watykańskich dykasteriach, to znaczy najpierw długoletniej pracy w Najwyższym Trybunale Sygnatury Apostolskiej oraz obecnie jako prefekta w Kongregacji Edukacji Katolickiej⁸.

8 T. Rozkrut, „*Quod iustum est et aequum*”. *Scritti in onore del Cardinale Zenone Grocholewski per il cinquantesimo di sacerdozio*, red. abp M. Jędraszewki, Arcybiskup Metropolita Łódzki, ks. J. Słowiński, Poznań 2013, ss. 614; także w: „*Annales Canonici*” 10 (2014) 170n.

Wymienione oraz syntetycznie przedstawione obszary działalności tworzą ogromny dorobek badawczo-dydaktyczny kard. Zenona Grocholewskiego, w którym podkreślić należy nie tylko imponującą liczbę wypowiedzi naukowych, ale przede wszystkim ich jakość oraz wagę podejmowanych, niewątpliwie ważnych i aktualnych, problemów Kościoła oraz współczesnego świata. Stąd też, cytowany już mój poprzednik, wygłaszając rok temu laudację w Poznaniu, podkreślił, że kard. Zenon Grocholewski „naukę współtworzy, wciela w praktyczne stosowanie i dla niej wykorzystuje swój Boży talent. Jako autor ponad 1500 publikacji w ponad 20 językach odnosi się w nich do zagadnień związanych z kanonicznym prawem procesowym i prawem małżeńskim, filozofią prawa, zagadnieniami kultury oraz ostatnio edukacji”⁹. Sam Ksiądz Kardynał na Synodzie Biskupów poświęconym Eucharystii, w konkluzji swojego wystąpienia wskazał, że zgodnie ze swoją naturą liczne uniwersytety katolickie winny włączać się w pracę apostołską Kościoła, i także „w nich samych musi być dowartościowana Eucharystia, przede wszystkim w tym celu, aby studenci byli coraz bardziej świadomi oraz coraz bardziej zdolni do realizowania swojego chrześcijańskiego obowiązku poprzez wykonywanie różnych profesji zawodowych”¹⁰.

9 G. Skrzypczak, *Laudatio a promotore habita*, dz. cyt., s. 27.

10 Card. Zenon Grocholewski, Prefetto della Congregazione per l'Educazione Cattolica (dei Seminari e degli Istituti degli studi) (Città del Vaticano), *Centalità del Sacramento nella*

Konkluzja

Ks. prof. dr hab. Józef Krzywda CM, wieloletni dyrektor Instytutu Prawa Kanonicznego na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie, w podsumowaniu swojej recenzji oraz we wniosku końcowym napisał: „Podjmując próbę oceny całokształtu działalności Jego Eminencji kard. Zenona Grocholewskiego, trzeba przede wszystkim odnotować fakt bogatej różnorodności jego zainteresowań oraz wielostronnej aktywności i służby Kościołowi powszechnemu. Począwszy od żywego zaangażowania w studia z dziedziny prawa kościelnego, znaczony wybitnymi osiągnięciami naukowymi, kard. Zenon Grocholewski będzie się najpierw oddawał pracy naukowo-dydaktycznej na Wydziale Prawa Kanonicznego na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim, na Papieskim Uniwersytecie Laterańskim oraz w Studium Rotalnym w Rzymie. Jeśli idzie o jego szczególną działalność w odniesieniu do Kościoła powszechnego, to wyrazi się ona przede wszystkim w pełnieniu urzędu prefekta w Najwyższym Trybunale Sygnatury Apostolskiej, a następnie prefekta Kongregacji Edukacji Katolickiej. Należy przy tym odnotować, że pełniąc w międzyczasie

formazione seminaristica, w: *L'Eucaristia: fonte e culmine della vita e della missione della Chiesa*. XI Assemblea Generale Ordinaria del Sinodo dei Vescovi. Esortazione apostolica postsinodale *Sacramentum Caritatis* con commento di Rino Fisichella, a cura di R. Nardin, Città del Vaticano 2007, s. 268.

szereg innych urzędów, funkcji i zadań w Kurii Rzymskiej, kard. Grocholewski przyczyni się także znacząco do odnowienia jej struktur”.

Z kolei ks. prof. dr hab. Henryk Stawniak SDB, dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, już na początku swojej recenzji napisał: „W niej odniosę się do bogatego życia i działania kard. prof. dr. Zenona Grocholewskiego, emerytowanego prefekta Kongregacji Edukacji Katolickiej, uprzednio prefekta Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej, wysokiej miary uczonego i profesora akademickiego oraz wybitnego Polaka. Wybitną osobowość i ogromne zasługi kard. Zenona Grocholewskiego dostrzegło wiele ośrodków naukowych w Polsce i w świecie, obdarzając go godnością doktora *honoris causa*. Zatem trudno będzie coś oryginalnego napisać w recenzji na jego temat, natomiast liczne doktoraty świadczą o tym, że nie ma wątpliwości co do słuszności idei podjętej przez Senat Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie”, oraz sukcesywnie: „Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej prof. Lecha Kaczyńskiego z dnia 9 listopada 2009 roku został kard. Zenon Grocholewski odznaczony Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski za wybitne zasługi w działalności publicznej na rzecz rozwijania współpracy między Rzeczpospolitą Polską i Stolicą Apostolską. To właśnie w Polsce, najpierw w 1998 roku w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, potem w 1999 roku w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim,

następnie w 2004 r. w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, przyznano pierwsze w świecie zaszczytne tytuły doktora *honoris causa* kard. Grocholewskiemu. To pięknie, że Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie powiększa listę polskich uczelni, które obdarzyły Go tą godnością”.

Rodzi się zatem pytanie, zapewne publiczne: co jeszcze powiedzieć lub dodać do tego, co już powiedziano lub napisano na temat osoby oraz bogatego i różnorodnego dorobku Księdza Kardynała? A może lepiej będzie postawić inne pytanie: co sobie sam Ksiądz Kardynał najbardziej ceni w dotychczasowym, jakże bogatym i twórczym życiu?

To niewątpliwie tajemnica serca Księdza Kardynała, ale spróbujmy na to pytanie w ograniczonym wymiarze odpowiedzieć. Podczas konferencji Stowarzyszenia Kanonistów Polskich, która miała miejsce w Łodzi we wrześniu 2008 roku, kiedy został pokazany slajd z uroczystego podpisywania przez papieża św. Jana Pawła II konstytucji apostolskiej *Sacrae disciplinae leges*, promulgującej kanony nowego Kodeksu prawa kanonicznego, w otoczeniu ówczesnego biskupa rzymskiego, znajdował się młody biskup Zenon Grocholewski, a sam Ksiądz Kardynał dopowiedział, że zdjęcie to jest mu szczególnie bliskie. Ponadto czytamy w innej jego wypowiedzi: „na honorowym miejscu w moim biurze, a także w moim mieszkaniu, umieściłem zdjęcie upamiętniające moment podpisania przez Ojca Świętego Kodeksu Prawa Kanonicznego 25 stycznia 1983 roku. Jestem na nim obecny

w gronie kilku osób otaczających papieża. W tym gronie był też ówczesny kardynał Józef Ratzinger. Ja znajduję się tam na ostatnim miejscu, bo byłem wtedy zaledwie od dwóch tygodni biskupem”¹¹.

Eminencjo,
Najdostojniejszy Księżę Kardynale,
był i jest Ksiądz Kardynał bliskim współpracownikiem aż pięciu papieży, ponadto dostąpił w swoim życiu szczególnego honoru, był dwukrotnym elektorem biskupa rzymskiego, podczas konklawe w roku 2005 oraz 2013, gdzie, jak napisał św. Jan Paweł II:

„I tu właśnie u stóp tej przedziwnej sykstyńskiej
polichromii
zbierają się kardynałowie –
wspólnota odpowiedzialna za dziedzictwo
kluczy Królestwa”
(*Tryptyk rzymski*)

Cóż można zatem dodać?
Zmodyfikuję słowa Księdza Kardynała z wystąpienia na temat osoby o. prof. Ignacio Gordona, który stał u początków Twojego wykształcenia kanonistycznego, i odniosę wypowiedziane w Rzymie dnia 4 maja 2016 roku

¹¹ S. Jaśkiewicz, *Ukazywać światu Chrystusa. Wywiad z kardynałem Zenonem Grocholewskim*, Poznań 2015, s. 50.

słowa do Twojej osoby¹². Bez wątpliwości trzeba bardzo syntetycznie wskazać oraz podkreślić, że ks. kard. Zenona Grocholewskiego wyróżnia w badaniach naukowych oraz wielorakiej posłudze na rzecz dobra wspólnego, przede wszystkim, troska o poznanie prawdy oraz poszukiwanie rozwiązań sprawiedliwych, wynikających z miłości do Kościoła powszechnego oraz uniwersalnego pasterskiego zatroskania.

Niechaj to świadectwo,
przekazywane licznym pokoleniom kanonistów
całego świata,
będzie dla nich wyjątkowym wsparciem!

Eminencjo! *Ad multos annos!*

*Kraków, dnia 24 czerwca 2019 roku
Uroczystość Narodzenia św. Jana Chrzciciela*

¹² Z. Grocholewski, *P. Ignacio Gordon, S.J. e la deontologia dell'insegnamento del diritto canonico. Nota*, „Periodica de Re Canonica” 107 (2018), s. 359–365.